

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

Серія
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Випуск 191

Частина V

Черкаси - 2010

Матеріали "Вісника" присвячені проблемам едукативної роботи у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах. У публікаціях досліджуються різні аспекти розвитку та становлення вищої школи та інших закладів освіти, особливості організації різних форм навчання, розробки нових педагогічних технологій, педагогічні умови ефективності пізнавальної діяльності студентів та школярів, неперервність професійної освіти та ін.

Наукові статті збірника рекомендовані викладачам вищої та загальноосвітньої школи, студентам, магістрантам та аспірантам.

Постановою президії ВАК України від 10.02.2010 р. № 1-05/1 (Бюлетень ВАК України, 2010. – №3) журнал включено до переліку наукових фахових видань зі спеціальності «Педагогічні науки».

Журнал рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 2 від 16.11.10 р.)

Головна редакційна колегія:

д.пед.н., проф. *А.І. Кузьмінський* (головний редактор), д.пед.н., проф. *Н.А. Тарасенкова* (заступник головного редактора), к.ф.-м.н., доц. *О.О. Богатирьов* (відповідальний секретар), д.б.н., проф., чл.-кор. АПНУ *Ф.Ф. Босчко*, д.ф.-м.н., проф. *А.М. Гусак*, д.е.н., проф. *І.І. Кукурудза*, д.б.н., проф. *В.С. Лизогуб*, д.філос.н., проф. *О.В. Марченко*, д. і. н., проф. *В.В. Масненко*, д. х. н., проф. *Б.П. Мінаєв*, д.філол.н., проф. *В.П. Мусієнко*, д.філол.н., проф. *В.Т. Поліщук*, д.т.н., проф. *В.М. Середенко*, д. і. н., проф. *А.Ю. Чабан*.

Редакційна колегія серії:

Тарасенкова Н.А., д.пед.н., проф. (відповідальний редактор); *Біда О.А.*, д.пед.н., проф. (заступник відповідального редактора); *Король В.М.*, к.пед.н., доц. (відповідальний секретар); *Бурма М.І.*, д.пед.н., проф., член-кор. АПН України; *Градовський А.В.*, д.пед.н., проф.; *Давиденко Т.М.*, д.пед.н., проф.; *Свтух М.Б.*, д.пед.н., проф., академік АПН України; *Вішнівська Я.І.*, д.пед.н., проф.; *Крилова Т.В.*, д.пед.н., проф.; *Малова І.Є.*, д.пед.н., проф.; *Біда Миколай О.І.*, д.пед.н., проф. (Білорусь); *Мілушев В.Б.*, доктор, доц. Білорусь; *Міхалюк Н.Т.*, д.пед.н., проф., академік АПН України; *Расчотіна С.О.*, д.пед.н., проф.; *Ріпка О.В.*, д.пед.н., проф.; *Симоненко Т.В.*, д.пед.н., проф.; *Аржаківська С.П.*, д.пед.н., проф.; *Григорів А.К.*, к.пед.н., доц.; *Гриценко В.Г.*, к.пед.н., доц.; *Дамченко О.Г.*, к.ф.-м.н., доц.; *Кляшурин Н.В.*, к.пед.н., доц.; *Майборода Г.Я.*, к.пед.н., доц.; *Прокопенко Л.І.*, к.пед.н., проф.; *Свяченко О.П.*, к.пед.н., доц.

За зміст публікації відповідальність несуть автори.

**Засновник – Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького**

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 16161-4633ПР від 11.12.2009

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, бульвар Шевченка, 81,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра геометрії та МНМ. Тел.(0472) 36-03-21

ISSN 2076-586X

© Черкаський національний
університет, 2010

ЗМІСТ

Абраменкова Ю. В. Типологія і сутність навчальних комп'ютерних моделей в математиці	3
Босовський М. В., Коломієць О. М. Концептуальні положення наступності навчання теорії границь	8
Березюк Т. П. Теорія і практика компетентнісного підходу в підготовці фахівців економічного профілю	13
Власенко В. М., Власенко О. В., Гриценко В. Г. Контроль знань з використанням нових навчальних технологій	18
Воскобій О. Л. Екологічний світогляд як структурний компонент світогляду особистості	23
Євсєєва О. Г., Прокопенко Н. А. Визначення знань та вмінь з векторної алгебри, необхідних для розв'язання задач з аналітичної геометрії у просторі, на основі предметної моделі студента технічного університету	27
Ільченко Ю. П. Проблеми управління самостійною роботою студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання	37
Ковтонюк Г. М. Формування професійної готовності майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до організації самостійної пізнавальної діяльності як одна з передумов підвищення ефективності підготовки фахівців	43
Ковтонюк М. М. Проблеми проектування методичної системи викладача ВНЗ	49
Лебедєва І. А. Професійно-особистісний розвиток вчителя математики з позицій компетентнісного підходу	59
Моторіна В. Г. Нова форма контролю і оцінки навчальних досягнень студентів	65
Махомета Т. М. Психолого-педагогічні особливості управління навчально-пізнавальною діяльністю першокурсників при вивченні аналітичної геометрії	73
Овсієнко Ю. І. Методичні особливості проведення практичних занять в умовах диференціації	81

3. Тюріна Д. М. Управління самостійною роботою студентів економічних спеціальностей / Д. М. Тюріна // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», 2007. – №2 (20). – С. 144.
4. Лернер І. Я. Проблемное обучение / И.Я.Лернер. – М.: Знание, 1974. –164 с.
5. Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения /И.Я.Лернер. – М.: Педагогика, 1981. – 186 с.
6. Веснин В. Р. Менеджмент: Учебник / В.Р.Веснин. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ТК Велби: Изд-во Проспект, 2006. – 504 с.
7. Казаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение / В. А. Казаков. – К.: Вища школа, 1990. – 247 с.
8. Скаткин М. Н. О методах обучения / М. Н. Скаткин, И. Я. Лернер // Советская педагогика, 1965. – №3. – С. 21–26.
9. Самостоятельная работа студентов: теоретические и прикладные аспекты: Сб. материалов междунар. научно-метод. конф. / Под. ред. А. А. Баранова, Г. С. Трофимовой. – Ижевск, 2004. – 268 с.

Аннотация. Ильченко Ю. П. Проблемы управления самостоятельной работой студентов в условиях кредитно модульной системы обучения. *Статья посвящена исследованию процесса управления самостоятельной работой студентов в условиях кредитно-модульной системы обучения на примере Донецкого национального университета. Описаны некоторые проблемы, выявленные во время социологического опроса студентов и преподавателей, и предложены мероприятия по совершенствованию процесса самостоятельной работы студентов.*

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, управление.

Summary. Ilchenko J. Problems of management by independent work of students in the conditions of credit-modular system of training. *Article is considered to research of managements by independent work of students in the conditions of credit-modular system of training on an example of Donetsk national university. Some problems which are revealed during sociological interrogation of students and teachers are described, and actions for improvement of managements by independent work of students are offered.*

Keywords: independent work of students, management.

Надійшла до редакції 14.10.2010 р.

УДК 378.14

Г. М. Ковтонюк

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДНА З ПЕРЕДУМОВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

У статті проаналізовано понятійний аспект професійної готовності майбутніх учителів, зокрема готовності до організації самостійної пізнавальної діяльності школярів. Зроблено висновок, що формування професійної готовності майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до організації самостійної пізнавальної діяльності є однією з передумов підвищення ефективності підготовки фахівців.

Ключові слова: професійна готовність, професійна підготовка, організація самостійної пізнавальної діяльності школярів.

Демократичні процеси, які активно відбуваються в Україні, знайшли відображення у посиленні уваги не тільки до педагогічної науки, але й практики навчання і виховання особистості учня. Це виражається в посиленні уваги до впровадження в освітню практику психолого-педагогічних концепцій і теорій (гуманізації освіти, особистісно орієнтованого навчання, розвивального навчання та ін.), спрямованих на розвиток індивідуальності школяра. Зміни, що відбуваються в нашій державі, зумовили також потребу перетворення й оновлення системи вищої педагогічної освіти.

Як зазначає М. Солдатенко, «пошук ефективних форм і методів організації навчально-виховного процесу, їх раціонального використання в процесі професійної

підготовки майбутніх фахівців є однією з найактуальніших проблем вищої школи. Це стосується не тільки вітчизняної системи освіти. Вчені і практики всього світу шукають шляхи реформування системи професійної підготовки, при цьому особливу увагу приділяють педагогічній галузі освіти – навчальним закладам, що забезпечують підготовку майбутніх учителів. Адже сьогодні є аксіоматичною думка про те, що саме від діяльності вчителя значною мірою залежить подальший розвиток суспільства» [10, с. 111].

Проблему готовності до професійно-педагогічної діяльності вивчали С. Максименко, О. Пелех, А. Линенко, М. Чернухіна, В. Сластьонін, О. Кучерявий, О. Щербаков, М. Солдатенко, Р. Гуревич та інші. При цьому єдиного підходу щодо визначення поняття й компонентів готовності майбутніх учителів до педагогічної діяльності немає.

Аспектам психологічної готовності до вчительської діяльності присвячені дослідження Є. Іванової, Л. Кандибовича, Є. Клімова, Н. Кузьміної, А. Щербакова, Л. Кондрашової, В. Моляко, М. Смульсон, А. Линенко, М. Шкіля, Д. Ніколаєнка та ін.

Різними науковцями розглянуто дидактичні й психологічні основи професійної готовності майбутніх учителів. Разом з тим недостатньо дослідженим залишається питання формування у майбутнього вчителя умінь учити учнів учитися, організовувати їх самостійну пізнавальну діяльність.

Мета статті – проаналізувати понятійний аспект професійної готовності майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до організації самостійної пізнавальної діяльності школярів.

Підготовку до професійно-педагогічної діяльності слід розглядати з двох боків: як процес підготовки, тобто процес навчання та виховання студентів у вищому навчальному закладі, та як результат підготовки, тобто готовність їх до професійно-педагогічної діяльності (рівень оволодіння студентами професійними знаннями, вміннями й навичками, формування в них професійно значимих якостей).

Слід зазначити, що проблема готовності (соціальної, професійної, психологічної, життєвої, педагогічної, побутової) отримала широке висвітлення як у психології, так і в педагогіці.

Семантичний аналіз готовності почнемо з означення В. Даля: «готова (про людину), та що приготувалася, така, що зібралася зовсім, що пристосувалася до чогось; яка може та бажає виконувати. Готуватися, збиратися, знаряджатися, налаштовуватися на щось; ... Готовність же – стан чи властивість готового» [2, с. 387–388].

У словнику з педагогіки готовність до діяльності визначається, як «складна динамічна система, яка містить інтелектуальні, емоційні, мотиваційні та вольові сторони психіки» [5, с. 55].

А в енциклопедії освіти читаємо: «Готовність до діяльності – стан мобілізації психологічних і психофізіологічних систем людини, які забезпечують виконання певної діяльності» [4, с. 137].

А. Линенко розуміє готовність як «інтегроване системне утворення особистості, що виникає в результаті певного досвіду людини, який ґрунтується на формуванні позитивного ставлення до діяльності, усвідомленні мотивів і потреб у даній діяльності» [6, с. 129]. Дослідник у структурі готовності до педагогічної діяльності виділяє фактори особистісні та процесуальні, а в модель готовності включає: педагогічну самосвідомість, ставлення, інтерес до педагогічної діяльності і потребу в ній, мотиви діяльності, педагогічні здібності, знання предмета і способів діяльності, навички й вміння, професійно-значущі якості майбутнього педагога [7, с. 58].

Поняття готовності тісно пов'язане з поняттям підготовки. Смісл поняття «підготовка» розкривається у двох його значеннях: як навчання, тобто як деякий спеціально організований процес формування готовності до виконання майбутніх

завдань, та як готовність, під чим розуміють наявність компетенції, знань, умінь та навичок, необхідних для успішного виконання певної сукупності завдань [8].

Готовність визначається як стан, коли все зроблено, все готово для реалізації чогось: дії, функції, процесу тощо. Готовність розглядається як інтегральне особистісне явище, система якостей особистості, яка забезпечує результативність діяльності спеціаліста, виконання ним визначених функцій, або як функціональний стан, який визначає успішність виконання професійних дій.

В. Сластьонін визначає професійну готовність до педагогічної діяльності як «сукупність професійно зумовлених вимог до вчителя». У складі професійної готовності він виділяє психологічну, психофізіологічну та фізичну готовність, а також науково-теоретичну й практичну підготовку як основу професіоналізму [9, с. 33].

А. Войченко професійну готовність до педагогічної діяльності трактує як «властивість і стан особистості, рівень професійної підготовки випускника педагогічного ВНЗ». Він підкреслює, що «за своєю структурою професійна готовність випускника педвузу до педагогічної діяльності є багатошаровим, інтегрованим утворенням, компоненти якого тісно взаємопов'язані та взаємозумовлені, і відсутність у майбутнього учителя хоча б одного із цих компонентів обов'язково призведе до виникнення диспропорцій у структурі особистості спеціаліста» [1, с. 12].

Аналіз шкільної практики свідчить про невідповідність рівня підготовки випускників педагогічних ВНЗ до виконання професійних функцій. Сформована система навчання у вищій школі не забезпечує умов, в яких студенти вчилися б діяти у нестандартних ситуаціях, ознайомлювалися б із психологічними труднощами, характерними для періоду адаптації до професійної діяльності, оволодівали б способами подолання їх, формували б власну установку на творчу працю. Труднощі у молодих вчителів, за їхнім твердженням, виникають і тому, що більшість з них не мають чіткого уявлення про психологічні особливості особистості вчителя, про ті його якості, розвиток яких забезпечує успіх професійних дій у різноманітних ситуаціях.

Молоді вчителі відзначають, що певні труднощі вони відчувають у підтриманні поведінки, керуванні увагою школярів, прагненні доступно й цікаво викладати навчальний матеріал із використанням своїх експресивних здібностей, у створенні на уроці атмосфери зацікавленості.

Спостереження за діяльністю молодих вчителів свідчить і про те, що, маючи достатню теоретичну підготовку, вони відчувають невпевненість у реальних педагогічних ситуаціях. Їм інколи не вистачає вміння комплексно планувати завдання, добирати найбільш доцільні засоби, методи й прийоми педагогічного впливу, обирати педагогічно правильний тон спілкування, керувати настроєм та почуттями вихованців.

Починаючи свою педагогічну діяльність, молоді вчителі найчастіше спираються на інтуїтивно-емпіричне вирішення методичних і психолого-педагогічних завдань, а також на копіювання, запозичення досвіду вчителів. При цьому вони не враховують два важливих моменти: по-перше, те, що досвід більшості досвідчених вчителів формувався в контексті колишньої освітньої моделі й потребує нині істотного коригування; по-друге, «чужий розум» потребує глибокого осмислення, аналізу позитивних і негативних сторін з метою його адаптації до нових умов.

Окрім бажання засвоювати наявні «педагогічні практики», необхідним є особистісне бачення навчально-методичних проблем, що ґрунтується на глибоких знаннях з педагогіки, психології, філософії, соціології та, звичайно, стилю сучасного наукового мислення.

Досліджуючи психологічну характеристику готовності студентів до трудової діяльності, М. Дяченко і Л. Кандибович визначили, що вона містить у собі наступні компоненти:

– мотиваційний (позитивне ставлення до професії, інтерес до неї та інші досить стійкі професійні мотиви);

- орієнтовний (знання й уявлення про особливості й умови професійної діяльності, її вимоги до особистості);
- операційний (володіння способами і прийомами професійної діяльності, необхідними знаннями, навичками, вміннями, процесами аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення тощо);
- вольовий (самоконтроль, вміння керувати діями, з яких складається виконання трудових обов'язків);
- оцінний (самооцінка своєї професійної підготовленості і відповідність процесу розв'язання професійних завдань оптимальним трудовим зразкам) [3, 20].

Узагальнюючи різні думки з даного питання, ми дійшли висновку, що вони не виключають один одного, а розширюють уявлення про складність та багатогранність процесу формування готовності вчителя до роботи.

Отже, готовність вчителя до роботи – це стан, який є поєднанням розумових, мотиваційних, емоційних, вольових рис особистості із педагогічними, спеціальними, професійними, практичними знаннями та навичками.

Як було зазначено вище, актуальним сьогодні є питання підготовки майбутніх учителів до педагогічної праці, формування їх готовності до педагогічної діяльності. Однак відомо, що особливе місце в загальнолюдській системі знань займають математика, яка виконує роль мови науки і наукових досліджень, та фізика – наука про закономірності природи. А тому особливе місце у підготовці фахівців посідає підготовка вчителів фізико-математичних дисциплін.

У системі професійної підготовки учителів фізико-математичних дисциплін одне із центральних місць займає методична підготовка, яка має на меті формування в майбутніх учителів готовності як до навчально-методичної, так і навчально-дослідницької діяльності. Базою для оволодіння студентами цими видами діяльності є їх підготовка у предметній області (фізиці та математиці), психолого-педагогічні знання і рівень їх загального розвитку, досягнутий у процесі навчання в школі та педагогічному ВНЗ.

Успішне засвоєння програм з фізико-математичних дисциплін призводить до оволодіння вміннями і навичками щодо оперування наявними знаннями та опанування нових знань; психолого-педагогічні знання, отримані на заняттях з педагогіки і психології, допомагають майбутнім учителям вибудовувати навчальний процес із урахуванням вікових особливостей учнів, рівня їх пізнавальної активності та самостійності.

Ми вважаємо, що готовність майбутнього вчителя фізико-математичних дисциплін до роботи, – складне особистісне утворення, і пропонуємо таку структуру:

- 1) науково-теоретична готовність (повне засвоєння теоретичних знань із психолого-педагогічних та спеціальних дисциплін);
- 2) психологічна готовність, що включає такі компоненти: мотиваційний, емоційно-вольовий, операційний, когнітивний, сформованість професійно-педагогічних особистісних якостей;
- 3) сформованість методичних, професійно-педагогічних та практичних умінь і навичок;
- 4) високий рівень загальної підготовки і культури вчителя;
- 5) адекватність самооцінки, потреба в самовдосконаленні, здатність до мобільності;
- 6) фізична готовність.

Перш за все, до компонентів сформованості готовності майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до педагогічної діяльності можна віднести високу компетентність у галузі фізико-математичних знань, педагогічну майстерність, творчу активність, високий рівень методичної, психологічної та практичної підготовки.

Процес формування готовності майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін можна визначити як процес планомірного системно-педагогічного керівництва діями студентів, основними складовими якого є діяльнісно-творчий, освітній (фізика, математика), мотиваційно-оцінний, організаційно-методичний, орієнтаційний компоненти.

Однак, повертаючись до компонентів готовності майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до педагогічної діяльності, найважливіше, що потрібно відмітити, це обов'язкова наявність у майбутнього вчителя фізико-математичних здібностей.

Учитель також має володіти науковим фундаментом шкільного курсу математики і фізики, а також знати предмети поза межами шкільного курсу.

Крім того, майбутній вчитель буде готовий до викладання фізики і математики тоді, коли в нього сформується вміння розв'язувати задачі різної складності (від стандартних до олімпіадних високого рівня), фізико-математична культура.

Не можна не сказати і про розуміння цілей і завдань навчання математики і фізики, а також солідну методичну підготовку, гнучке й оперативне володіння методикою навчання математики і фізики, що забезпечує майбутньому фахівцю тверду впевненість у своїх професійних можливостях і установку на педагогічну діяльність.

Наступний момент, на якому слід зупинитись, – це обізнаність майбутніх фахівців щодо сучасних досягнень математики та фізики, їх зв'язок зі шкільним курсом та практичною діяльністю людей, оскільки математика і фізика є незавершеними науками, які увесь час збагачуються якісно новими теоріями, перебудовуються відповідно до нових запитів суміжних наук та потреб практики.

Кожен майбутній учитель математики і фізики повинен бути готовим до творчості, до створення суб'єктивно нового, до розробки цікавих методів досліджень, експериментів, доведення тверджень, знаходження оригінальних методів розв'язування задач.

У період інформатизації освіти та бурхливого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у майбутнього вчителя повинна бути розвинута якість готовності до максимального сприйняття та опанування нового рівня цих технологій, особливо це актуально для учителів математики і фізики.

Без сумніву, ІКТ є одним із засобів організації самостійної пізнавальної діяльності, які сприяють формуванню самостійності учнів. Їх доцільно і потрібно використовувати під час організації самостійної пізнавальної діяльності школярів. ІКТ можуть бути використані для навчання фізики і математики в різних форматах:

- ✓ самостійне навчання із відсутністю діяльності вчителя;
- ✓ самостійне навчання за допомогою учителя-консультанта;
- ✓ часткова заміна (фрагментарне, вибіркоче використання додаткового матеріалу);
- ✓ використання тренувальних, діагностичних і контролювальних програм;
- ✓ виконання домашніх самостійних і творчих завдань;
- ✓ використання комп'ютера для обчислень, побудови графіків;
- ✓ використання інформаційно-довідкових програм.

Під самостійною пізнавальною діяльністю ми розуміємо діяльність учнів, яка полягає у визначенні мети, завдань, проблеми (самостійному або за допомогою вчителя) на основі пізнавальних потреб та інтересів, мотивів, у виборі власного пізнавального шляху, спрямованого на самостійне розв'язання поставлених завдань. А під організацією самостійної пізнавальної діяльності – добір засобів, форм і методів, які стимулюють пізнавальну активність, забезпечення умов їх ефективності.

Проаналізувавши існуючі підходи щодо професійної мотивації вчителів, можна визначити, що мотиваційний компонент готовності майбутнього вчителя до організації самостійної пізнавальної діяльності учнів полягає в усвідомленні необхідності й значущості

організації самостійної пізнавальної діяльності, яке має ґрунтуватися на позитивному принципі, що передусім передбачає врахування рівня досягнень учня, а не ступеня його невдач; гуманістичному ставленні до учнів; здатності утримувати стійку професійну позицію педагога, управляти своїм емоційним станом, надаючи йому конструктивного, а не руйнівного характеру; прагненні до розвитку педагогічних здібностей, удосконалення своїх знань, умінь та навичок.

Змістовий компонент професійної готовності майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до організації самостійної пізнавальної діяльності школярів передбачає глибокі знання психолого-педагогічних основ організації самостійної пізнавальної діяльності. Для цього майбутні вчителі повинні:

✓ володіти знаннями щодо основ організації самостійної пізнавальної діяльності школярів:

- знаннями особливостей навчально-виховного процесу в школі;
- знаннями сучасних методик організації самостійної пізнавальної діяльності;
- знаннями щодо контролю та оцінювання знань учнів, корекції недоліків виконання самостійної роботи;

виконання самостійної роботи;

✓ володіти вміннями та навичками оптимального добору видів, форм і методів організації самостійної пізнавальної діяльності школярів:

- вміннями та навичками щодо добору видів, форм і методів організації самостійної пізнавальної діяльності;

- впровадження та оцінювання ефективності методів і прийомів активізації навчальної діяльності учнів відповідно до мети та завдань конкретного заняття з навчального предмета (фізики, математики);

- вміннями добирати та комбінувати види і форми організації самостійної пізнавальної діяльності відповідно до індивідуальних особливостей учнів та обраних методів і прийомів.

Необхідним компонентом професійної готовності майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до організації самостійної пізнавальної діяльності школярів є практична діяльність майбутнього вчителя. Практична підготовка майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін здійснюється протягом педагогічних практик у загальноосвітніх навчальних закладах, на лабораторних, практичних та семінарських заняттях, обчислювальних практиках, а також під час самостійної роботи.

З аналізу існуючих підходів щодо професійної практичної діяльності вчителів, можна визначити, що практичний компонент готовності майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до організації самостійної пізнавальної діяльності школярів передбачає уміння й навички організовувати процес самостійної пізнавальної діяльності, аналізувати результати цього процесу, обирати засоби корегування, використовувати і створювати навчальні та контролювальні системи.

Отже, професійна готовність майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до організації самостійної пізнавальної діяльності школярів – це складне структурне утворення, яке включає мотиви, що спрямовують студентів на усвідомлення необхідності та значущості організації самостійної пізнавальної діяльності, і визначає сукупність професійно зумовлених вимог до особистості вчителя та його діяльності, реалізація яких забезпечує успішність здійснення організації самостійної пізнавальної діяльності учнів з фізики і математики на основі принципів гуманізації, індивідуалізації та інформатизації навчального процесу. А формування професійної готовності майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до організації самостійної пізнавальної діяльності – одна з передумов підвищення ефективності підготовки фахівців.

До перспективних напрямів подальшого дослідження віднесено обґрунтування педагогічних умов та розробку концептуальної моделі формування професійної

готовності майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до організації самостійної пізнавальної діяльності учнів.

Література

1. Войченко А. П. Организация учебно-воспитательного процесса в педвузе как средство формирования профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности (на материале преподавания пед. дисциплин и пед. практики в нац. группах фак. рус. яз. и литературы): Автореферат дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / А. П. Войченко. – Фрунзе, 1980. – 25 с.
2. Даль В. Толковый словарь живого великого русского языка / В. Даль. – М. : Русский язык, 1991. – Т. 1. – 699 с.
3. Дьяченко М.И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Минск: Изд-во БГУ, 1976. – 176с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М. : ИКЦ «МарТ», 2005. – 448 с.
6. Линенко А. Ф. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності / А. Ф. Линенко // Педагогіка і психологія. –1995. – № 1. – С. 125–132.
7. Линенко А. Ф. Педагогічна діяльність і готовність до неї: монографія / А. Ф. Линенко. – Одеса : ОКА, 1995. – 80 с
8. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: Навч. посіб. / В. А. Семиченко. – К. : Вища шк., 2004. – 335 с.
9. Слостенин В. А. Педагогіка : учеб. пособ. для студ. пед. учеб. заведений / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов. – 4-е изд. – М. : Школьная Пресса, 2002. – 512 с.
10. Солдатенко М. М. Теорія і практика самостійної пізнавальної діяльності: Монографія / М. М. Солдатенко. – К. : Вид. НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. – 198 с.

Аннотация. Ковтонюк Г. М. Формирование профессиональной готовности будущих учителей физико-математических дисциплин к организации самостоятельной познавательной деятельности как одна из предпосылок повышения эффективности подготовки специалистов. В статье проанализирован понятийный аспект профессиональной готовности будущих учителей, в частности готовности к организации самостоятельной познавательной деятельности школьников. Сделан вывод, что формирование профессиональной готовности будущих учителей физико-математических дисциплин к организации самостоятельной познавательной деятельности является одной из предпосылок повышения эффективности подготовки специалистов.

Ключевые слова: профессиональная готовность, профессиональная подготовка, организация самостоятельной познавательной деятельности школьников.

Summary. Kovtonyuk G. Forming of professional readiness of future teachers of physical and mathematical disciplines to organization of independent cognitive activity as one of pre-conditions of increase of efficiency of preparation of specialists. The concept aspect of professional readiness of future teachers is analysed in the article, including to readiness to organization of independent cognitive activity of schoolboys. A conclusion is done, that forming of professional readiness of future teachers of physical and mathematical disciplines to organization of independent activity is one of pre-conditions of increase of efficiency of preparation of specialists.

Keywords: professional readiness, professional preparation, organization of independent cognitive activity of pupils.

Надійшла до редакції 30.09.2010 р.

УДК 378.14

М. М. Ковтонюк

ПРОБЛЕМИ ПРОЕКТУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

У статті досліджується методична система роботи викладача вищого навчального закладу, пропонуються шляхи її вдосконалення.

Ключові слова: педагогічна система, методична система роботи викладача, проектування, математика.